

Museoväki 2013

Suomen museoliitto teki kesäkuussa 2013 kyselyn, jonka tarkoituksena oli kartoittaa museoissa työskentelevien ikäjakaumaa, koulutusta, työtehtäviä ja kokemuksia työelämästä. Vastauksia kertyi kaikkiaan 909 Internetin välityksellä. Vastaava tiedustelu on tehty kaksi kertaa aiemmin viiden vuoden välein: kesällä 2003 ja 2008. Näiden kyselyjen tuloksia on mainittu vertailutietoina suluissa. Tarkemmat tiedot edellisistä kyselyistä voi tarkistaa Juliuksen numeroista 11/2003 ja 7/2008. Kyselyn tuloksia arvioitaessa on syytä muistaa, että satunnaisvirheiden todennäköisyys kasvaa, mitä pienemmistä vastaajien osajoukoista on kysymys. Satunnaisuus saattaa selittää myös joitain muutoksia vuosien 2003, 2008 ja 2013 tulosten välillä.

1. Työnantaja	2013	2008
Valtio	107 12 %	(20 %)
Kunta	528 58 %	(57 %)
Yksityinen (esim. säätiö, yhdistys, yritys)	270 30 %	(23 %)

2. Museotyyppi	2013	2008
Taidemuseo	256 28 %	(28 %)
Kulttuurihistoriallinen museo	414 46 %	(46 %)
Erikoismuseo	214 24 %	(20 %)
Luonnontieteellinen museo	9 1 %	(6 %)

Muutokset kysymyksen 1 jakaumassa eivät selity kuin pieneltä osin valtion museoissa tapahtuneilla henkilöstövähennyksillä. Suurin selittävä tekijä on se, että Luonnontieteellinen keskusmuseo irtautui keväällä 2013 Suomen museoliitosta. Tämän seurauksena Museoliiton jäsenille lähetetty kysely ei enää tavoittanut luonnontieteilijöitä samalla tavalla kuin vuonna 2008. Kyselystä on tiedotettu joka kerta hieman eri tavoin: vuonna 2003 käytössä oli vielä paperinen jäsenpostitus, lomakkeita kopioitiin museoissa ja sen sai palauttaa myös kirjeitse. Vuonna 2008 tieto kyselystä lähetettiin Julius-lehdessä, sähköpostilla museonjohtajille edelleen lähetettäväksi sekä Museopostiin. Vuonna 2013 käytössä oli sähköinen uutiskirje, Museoposti sekä sosiaalinen media. Jakelukanavien muuttuminen selittänee sekä vastaajamäärän kasvua että mahdollisia vinoumia tuloksissa. Taustatietojen perusteella on kuitenkin ilmeistä, että näitä tuloksia ei valitettavasti voi yleistää koskemaan luonnontieteellisiä museoita, joista on saatu hyvin vähän vastauksia. Muiden museoryhmien osalta tulos on arvioidun vastausprosentin perusteella varsin luotettava.

3. Sukupuoli	2013	2008	2003
nainen	733 81 %	(77 %)	(78 %)
mies	170 19 %	(23 %)	(22 %)

Sukupuolijakauman naisistumista selittänee reilun prosenttiyksikön edestä luonnontieteilijöiden vähäinen vastaajamäärä – vuoden 2008 tutkimukseen vastanneista luonnontieteilijöistä puolet oli miehiä. Myös työntekijätehtävissä työskentelevien vastauksia on edelliskertaa vähemmän, mikä vaikuttaa samaan suuntaan, joskin selvästi vähemmän. Tästä huolimatta naisten osuus näyttäisi taidemuseoiden, kulttuurihistoriallisten museoiden ja erikoismuseoiden toimihenkilötehtävissä vahvistuneen siten, että todellinen muutos olisi 2-3 prosenttiyksikköä. Karkeasti ottaen siis 80 % museoalan työntekijöistä on naisia ja 20 % miehiä.

4. Syntymävuosi	2013	2008	2003
-1945	1 0 %	(3 %)	(7 %)
1946-1950	46 5 %	(10 %)	(12 %)
1951-1955	84 10 %	(10 %)	(13 %)
1956-1960	125 14 %	(17 %)	(18 %)

1961-1965	120	14 %	(16 %)	(15 %)
1966-1970	110	13 %	(13 %)	(14 %)
1971-1975	122	14 %	(12 %)	(13 %)
1976-1980	125	14 %	(13 %)	(6 %)
1981-1985	102	12 %	(6 %)	(1 %)
1986-1990	34	4 %	(0 %)	(-)
1991-	4	0 %	(-)	(-)

Vastaajien keski-ikä oli 45 vuotta (44 vuotta 2008 ja 43 vuotta 2003). Museoiden työntekijöiden keski-ikä on noussut, mikä johtuu lähinnä kahdesta tekijästä: aiempaa myöhäisemmästä eläköitymisestä sekä alle 30-vuotiaiden vastaajien matalammasta osuudesta vuoteen 2008 verrattuna. Nuorten pienempi osuus selittyy aiempaa huonommalla työllisyystilanteella. Erikoismuseoiden työntekijät ovat keskimäärin kaksi vuotta nuorempia kuin muiden museoiden työntekijät.

5. Tulo museotalle		2013	2008	2003
-1980	56	6 %	(12 %)	(19 %)
1981-1985	97	11 %	(12 %)	(14 %)
1986-1990	93	10 %	(13 %)	(16 %)
1991-1995	100	11 %	(10 %)	(11 %)
1996-2000	120	13 %	(18 %)	(26 %)
2001-2005	169	19 %	(22 %)	(14 %)
2006-2010	194	22 %	(13 %)	(-)
2011-	71	8 %	(-)	(-)

Keskimääräinen tulovuosi museotalle oli 1998 (1994 vuonna 2008 ja 1990 vuonna 2003). Museoväki'03 ja '08 tutkimuksissa oli tulovuodet laskettu hieman virheellisesti, mutta tähän raporttiin on laskettu näiltäkin vuosilta korjatut luvut. Kulttuurihistoriallisten museoiden työntekijät ovat olleet alalla keskimäärin kolme vuotta pidempään kuin muiden museoiden työntekijät.

6. Työsuhde		2013	2008	2003
toistaiseksi voimassa oleva	674	76 %	(74 %)	(74 %)
määräaikainen	217	24 %	(26 %)	(26 %)

Vakituisten keski-ikä oli 47 vuotta (47 vuonna 2008 ja 45 vuonna 2003), määräaikaisten 36 vuotta (36, 37). Vakituiset olivat tulleet museotalle keskimäärin vuonna 1996 (1992, 1988), määräaikaiset yhdeksän vuotta myöhemmin (ikäero on pysynyt samana).

Ikäryhmittäin tarkasteltuna määräaikaisissa työsuhteissa työskenteleviä oli eniten alle 30-vuotiaissa, 85 prosenttia (73 % 2008, 69 % 2003). 30-39 -vuotiaissa 36 % (36 %, 39 %), 40-49 -vuotiaissa 17 % (22 %, 16 %) ja 50 vuotta täyttäneissä 8 % (7 %, 12 %).

Naisista määräaikaisessa työsuhteessa oli 25 % (28 % vuonna 2008, 27 % vuonna 2003), miehistä 20 % (20 %, 23 %). Alle 40-vuotiaista naisista määräaikaisessa työsuhteessa oli 47 % (50 %, 45 %), miehistä 45 % (42 %, 42 %). Yli 40-vuotiaissa määräaikaisessa työsuhteessa oli naisista 12 % (17 %, 19 %), miehistä 10 % (17 %, 15 %).

Museon omistajan mukaan ryhmiteltynä määräaikaisessa työsuhteessa työskenteleviä oli valtion museoissa 29 % (vuonna 2008 30 %), kunnallisissa 23 % (23 %) ja yksityisissä 25 % (30 %).

7. Työtehtävä		2013	2008
museonjohtaja	66	7 %	(9 %)
muu esimiesasema	106	12 %	(8 %)
toimihenkilötehtävä	553	61 %	(56 %)

työntekijätehtävä 184 20 % (26 %)

Muutokset vuosien 2008 ja 2013 välillä selittyvät todennäköisesti kyselyn erilaisella jakelulla, eivät työntekijärakenteen todellisella muutoksella (vrt. kohta 2).

Museonjohtajien keski-ikä oli 52 (52) vuotta, esimiesten 49 (48), toimihenkilöiden 45 (43) ja työntekijöiden 42 (42) vuotta. Museonjohtajat olivat tulleet museoalalle keskimäärin vuonna 1990 (1986), esimiehet 1994 (1990), toimihenkilöt 1998 (1994) ja työntekijät 2004 (1998). Museonjohtajista 77 % oli naisia (56 % 2008), esimiehistä 72 % (80 %), toimihenkilöistä 88 % (85 %) ja työntekijöistä 67 % (69 %).

8. Eniten työaika vaatii	2013	2008	2003
avoinnappito, valvonta ja yleisöpalvelu	102 11 %	(12 %)	(15 %)
hallinto	112 12 %	(13 %)	(14 %)
kokoelmien hoito	187 21 %	(22 %)	(23 %)
museo-opetus	74 8 %	(6 %)	(5 %)
näyttelytoiminta	135 15 %	(15 %)	(15 %)
tiedotus ja markkinointi	44 5 %	(5 %)	(5 %)
tutkimus ja asiantuntijatehtävät	136 15 %	(14 %)	(8 %)
tasaisesti kaikkiin	117 13 %	(14 %)	(15 %)

Tämän kysymyksen vaihtoehdot on haluttu rajata siten, että kaikkia työtehtäviä tehtäisiin kaikissa ammattimaisesti hoidetuissa museoissa ja yksittäisistä ryhmistä tulisi riittävän suuria vertailuja varten. Yksittäisen vastaajan tasolla kysymys ei luonnollisesti voi antaa koko kuvaa työtehtävien kirjosta. Kysymyksen muotoilu oli vuonna 2003 hieman erilainen, mikä selittää tutkimuksen alhaisemman osuuden.

Naisvaltaisin alue oli museo-opetus, jonka päätyökseen ilmoittavista 95 prosenttia (93 % 2008) oli naisia. Eniten miehiä oli näyttelyitä tekevien joukossa, 30 prosenttia (30 %).

Nuorimpia olivat museo-opetusta tekevät: heidän keski-ikänsä oli 39 vuotta (39). Vastaavasti iäkkäimpiä, keskimäärin 50-vuotiaita olivat hallinnossa työskentelevät (50).

Museoalan kokemusta oli eniten tutkimuksen ja hallinnon parissa työskentelevillä. He olivat tulleet museoalalle keskimäärin vuonna 1995 (1991). Vähiten työkokemusta oli avoinnapidon henkilökunnalla. He olivat aloittaneet keskimäärin vuonna 2004 (1999). Markkinoinnin ja tiedotuksen parissa työskentelevien keskimääräinen työura oli lähes yhtä lyhyt.

Koulutukseltaan museo-opetusta tekevät olivat korkeimmin koulutettuja: ylemmän korkeakoulututkinnon oli suorittanut 81 prosenttia, tutkimustyötä tekevistä 79 %. Vähiten, eli 33 prosenttia, oli ylempiä korkeakoulututkintoja avoinnapidohenkilökunnalla (20 % vuonna 2008).

Määräaikaisissa työsuhteissa työskenteleviä oli eniten avoinnapidossa 35 prosenttia, mutta määräaikaisuus osuus lienee todellisuudessa suurempi, koska kysely oli suunnattu yhtäjaksoisesti vähintään puoli vuotta alalla olleille. Keskimääräistä enemmän, noin 30 %, oli määräaikaisissa työsuhteissa työskenteleviä myös tutkimuksessa, museo-opetuksessa sekä kokoelmien hoidossa. Vähiten, noin 13-14 prosenttia, määräaikaisia työsuhteita oli kaikkia tehtäviä hoitavien sekä hallinnon parissa työskentelevien ryhmissä.

Museotyypeittäin eroteltuna	taidemuseo	kulttuurihistoriallinen	erikoismuseo
avoinnappito, valvonta ja yleisöpalvelu	11 % (17 %)	10 % (11 %)	12 % (13 %)
hallinto	12 % (12 %)	11 % (12 %)	14 % (15 %)
kokoelmien hoito	18 % (13 %)	20 % (27 %)	26 % (23 %)

museo-opetus	9 % (7 %)	9 % (6 %)	7 % (5 %)
näyttelytoiminta	24 % (23 %)	11 % (12 %)	12 % (12 %)
tiedotus ja markkinointi	10 % (6 %)	2 % (4 %)	4 % (5 %)
tutkimus ja asiantuntijatehtävät	7 % (9 %)	23 % (16 %)	10 % (10 %)
tasaisesti kaikkiin	10 % (14 %)	14 % (12 %)	16 % (17 %)

9. Koulutus

	2013	2008	2003
tohtori	29 3 %	(4 %)	(3 %)
lensiaatti	10 1 %	(2 %)	(2 %)
ylempi korkeakoulututkinto	528 59 %	(49 %)	(47 %)
alempi korkeakoulututkinto	99 11 %	(12 %)	(13 %)
AMK-tutkinto	83 9 %	(9 %)	(8 %)
muu	142 16 %	(22 %)	(22 %)
opiskelija	11 1 %	(3 %)	(5 %)

Keski-ikältään vanhimpia olivat tohtorit ja lensiaatit, 55-vuotiaita (54-vuotiaita vuonna 2008 ja 50-vuotiaita vuonna 2003). Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet olivat keskimäärin 43-vuotiaita (43, 42), alemman 47-vuotiaita (44, 45). Ammattikorkeakoulun käyneet ilmoittivat iäkseen keskimäärin 45 vuotta (42, 41). Muun koulutustaustan ilmoittaneiden keski-ikä oli 51 vuotta (48, 45) ja kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden 33 vuotta (30, 29).

Ikäryhmittäin tarkasteltuna ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita oli runsaasti jo alle 30-vuotiaissa, 47 prosenttia (49 %). 30-39 -vuotiaissa 75 % (64 %), 40-49 -vuotiaissa 71 % (52 %) ja 50 vuotta täyttäneissä 53 % (52 %). Yhteenvedona voi todeta, että alan koulutustaso on kymmenen vuoden aikana noussut selvästi.

Tohtoreista ja lensiaateista määräaikaisessa työsuhteessa oli 13 prosenttia (7 %), ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista 25 % (27 %), alemman 27 % (32 %), ammattikorkeakoulutetuista 24 % (25 %), muun koulutuksen suorittaneista 18 % (18 %) ja opiskelijoista 82 % (71 %).

10. Vastaako työ koulutusta

	2013	2008	2003
Enimmäkseen	536 59 %	(58 %)	(54 %)
Osittain	259 29 %	(28 %)	(31 %)
Vähän	87 10 %	(9 %)	(10 %)
Ei lainkaan	23 3 %	(5 %)	(5 %)

Ikäryhmittäin tarkasteltuna työ vastasi enimmäkseen koulutusta alle 30-vuotiaista 42 prosentin (37 % vuonna 2008) mielestä. 30-39 -vuotiaissa 58 % (56 %), 40-49 -vuotiaissa 59 % (62 %) ja 50 vuotta täyttäneissä 63 % (64 %). Naisista työ vastasi enimmäkseen koulutusta 61 prosentin (60 %) mielestä, miehistä 51 prosentin (52 %).

Koulutuksen mukaan jaoteltuna tohtoreista ja lensiaateista työ vastasi koulutusta enimmäkseen 54 prosentin (62 %) mielestä, ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista 65 % (66 %) ja alemman 55 % (57 %). Ryhmään ”muu koulutus” lukeutuvista 51 prosenttia (48 %) katsoi työn vastaavan enimmäkseen koulutusta. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista työ vastasi koulutusta 45 % (49 %) mielestä. Opiskelijoista 55 % mielestä (33 %) mielestä työ vastasi koulutusta, joskin opiskelijavastaajia oli hyvin vähän (n=11).

Työtehtävien perusteella jaoteltuna eniten koulutusta vastaavaa työtä oli tutkimus. Pääasiassa tutkimustyötä tekevistä 70 prosenttia (75 %) sanoi työn vastaavan koulutusta. Kysymykseen vastasi ”enimmäkseen” 69 prosenttia museo-opetuksessa (56 %) ja 69 prosenttia näyttelyissä (62 %) työskentelevistä, 64 prosenttia kokoelmissa (61 %), 63 prosenttia hallinnossa (66 %), 62 prosenttia kaikkia työtehtäviä tekevistä (64 %), ja 48 prosenttia tiedotuksessa (67 %). Avoinnapidon henkilökunta

katsoi työn vähiten vastaavan koulutusta: ”enimmäkseen” vastasi vain 16 prosenttia (16 %) ja vaihtoehdon ”vähän” tai ”ei lainkaan” valitsi peräti 46 prosenttia (51 %).

11. Pääaine (vain korkeakouluopintoja suorittaneet)		2008	2003
taidehistoria	200 29 %	(30 %)	(31 %)
historia-aineet	143 21 %	(17 %)	(18 %)
kansatiede tai etnologia	124 18 %	(19 %)	(21 %)
arkeologia	44 6 %	(7 %)	(5 %)
muut aineet	186 27 %	(24 %)	(26 %)

Muista aineista suosituimpia olivat folkloristiikka (26 vastaajaa), taidekasvatus (18), yhteiskuntatieteet (12), kirjallisuustiede (11), antropologia (11), kauppatieteet (11), kasvatustieteet (9) ja luonnontieteelliset aineet (8).

Pääaineiden suosio vaihtelee eri ikäryhmissä. Historian suosio on vahvistunut kymmenen vuoden ajan ja on yhä suurimmillaan nuorimmissa ikäryhmissä: alle 30-vuotiaista historiaa on pääaineenaan lukenut 38 % (31 % vuonna 2008), 30-39 -vuotiaista 23 % (21 %), 40-49 -vuotiaista 22 % (18 %) ja 50 vuotta täyttäneistä 14 prosenttia (8 %). Kansatieteen kehitys on päinvastainen: alle 30-vuotiaista kansatiedettä on pääaineenaan lukenut 9 % (16 %), 30-39 -vuotiaista 13 % (14 %), 40-49 -vuotiaista 20 % (21 %) ja 50 vuotta täyttäneistä 24 prosenttia (22 %). Taidehistoria on pääaineista suosituin, mutta sekin on painottunut varttuneempiin ikäryhmiin: alle 30-vuotiaista taidehistoriaa on pääaineenaan lukenut 13 % (19 %), 30-39 -vuotiaista 23 % (31 %), 40-49 -vuotiaista 32 % (28 %) ja 50 vuotta täyttäneistä 33 prosenttia (35 %). Muiden pääaineiden suosio on vähäisempää varttuneimmissa ikäpolvissa: alle 30-vuotiaista muita kuin kolmea suosituinta pääainetta on lukenut 40 %, 30-39 -vuotiaista 41 %, 40-49 -vuotiaista 26 % ja 50 vuotta täyttäneistä 29 prosenttia. Aiempiin tutkimuksiin verrattuna folkloristiikan osuus on vahvistunut selvästi nuoremmassa ikäpolvissa.

Työn ja koulutuksen vastaavuudessa oli ilmeisiä ainekohtaisia eroja. Koulutuksen katsoi ”enimmäkseen” vastaavan työtä 72 % (74 %) kansatiedettä, 71 % (69 %) taidehistoriaa, 66 % (60 %) historiaa, 58 % (58 %) arkeologiaa ja 43 % (53 %) muita pääaineita opiskelleista. Muiden aineiden ryhmässä yksittäisten aineiden vastaajamäärät ovat liian alhaisia keskenään vertailtavaksi vaikka vastaukset selvästi vaihtelevat aineittain: esimerkiksi taidekasvatusta opiskelleista 78 % ja folkloristeista 35 % katsoi työn vastaavan enimmäkseen koulutustaan.

12. Museologian opinnot		2013	2008	2003
ei	256 36 %	(40 %)	(47 %)	
yliopistollinen museokurssi	72 10 %	(16 %)	(24 %)	
Verso I -verkkokurssi	24 3 %	(4 %)	-	
muu museologian kurssi	23 3 %	(4 %)	-	
museologian perusopinnot (25 op)	251 35 %	(29 %)	(26 %)	
museologian aineopinnot (60 op)	81 11 %	(7 %)	(3 %)	
museologian syventävät tai enemmän	11 2 %	-	-	

Tähän kysymykseen vastasivat vain korkeakouluopintoja suorittaneet. Pääaineittain verrattuna eniten museologiaa ovat opiskelleet kansatieteilijät, joista 70 prosentilla (55 % vuonna 2008) on vähintään perusopinnot suoritettu. Seuraavina arkeologiaa 58 % (40 %), historiaa 53 % (51 %), taidehistoriaa 41 % (33 %) ja ”muuta pääaineita” 37 % (25 %) opiskelleet.

Museologian opiskelu on yleistynyt viime vuosina ja ero viiden ja kymmenen vuoden takaiseen on ilmiselvää. Korkeakouluopintoja suorittaneiden mutta ei museologiaa opiskelleiden keski-ikä on 46 vuotta (45 vuonna 2008 ja 44 vuonna 2003) ja alalle on tultu keskimäärin vuonna 1997. Yliopistollisen museokurssin suorittaneet ovat jo keskimäärin 60-vuotiaita (53, 47) ja tulleet alalle vuonna 1984.

Museologian perus- tai aineopinnot suorittaneiden keski-ikä on 39 vuotta (37, 37) ja alalle on tultu keskimäärin vuonna 2000.

Korkeakoulutetuista miehistä 53 prosenttia (53 % vuonna 2008 ja 61 % vuonna 2003) ei ole opiskellut museologiaa, naisista 32 prosenttia (36 %, 43 %). Vähintään perusopinnot on suorittanut 52 % (39 %, 32 %) naisista ja 27 % (24 %, 21 %) miehistä.

Museologian opiskelu näkyy myös siinä, vastaako työ koulutusta. Korkeakouluopintoja ja siten myös museologiaa suorittamattomista 49 prosentin mielestä (44 % vuonna 2008) työ vastasi enimmäkseen koulutusta. Korkeakouluopintoja suorittaneista, mutta ei museologiaa lukeneista, työ vastasi enimmäkseen koulutusta 54 prosentin (58 %) mielestä. Yliopistollisen museokurssin, Verso I:n tai muun kurssin käyneistä 68 % (69 %) mielestä työ vastasi koulutusta. Museologian perus-, aine- tai syventävät opinnot suorittaneista 66 prosenttia (65 %) katsoi työn enimmäkseen vastaavan koulutusta. Vaikka museologian opiskelulla on selvä positiivinen yhteys työn ja koulutuksen vastaavuuteen, museologian opintojen laajuudella ei näyttäisi olevan merkitystä.

13. Työilmapiiri		2013	2008	2003
erinomainen	127	14 %	(13 %)	(12 %)
hyvä	527	58 %	(52 %)	(48 %)
tydyttävä	205	23 %	(29 %)	(32 %)
huono	49	5 %	(6 %)	(8 %)

Naisten ja miesten käsitykset ilmapiiristä olivat hyvin lähellä toisiaan.

Ikäryhmittäin alle 30 -vuotiaista ilmapiiriä piti erinomaisena tai hyvänä 78 prosenttia (79 % vuonna 2008), 30-39 -vuotiaista 74 % (62 %), 40-49 -vuotiaista 73 % (66 %) ja 50 vuotta täyttäneistä 69 % (60 %).

Valtion museoiden työntekijöistä ilmapiiriä piti erinomaisena tai hyvänä 73 prosenttia (61 %), kunnallisissa museoissa 69 % (61 %), yksityisissä museoissa 79 % (75 %). Museotyyppien välillä eroja ei juuri ollut: taidemuseoissa tyytyväisiä oli 71 % (70 %), kulttuurihistoriallisissa 72 % (58 %) ja erikoismuseoissa 73 % (72 %). Työtehtävittäin tyytyväisimpiä ilmapiiriinsä olivat hallinnon työntekijät 85 % (78 %) ja tyytymättömmimpiä tiedotuksen ja markkinoinnin parissa työskentelevät 64 % (54 %). Tyytyväisyys oli kohentunut kokoelmien kanssa työskentelevien osalta eniten, 19 prosenttiyksikköä 72 prosenttiin (53 %). Vain museo-opetusta tekevien kohdalla tyytyväisyys oli laskenut, mutta oli yhä keskimääräistä suurempi 75 % (84 %).

Vakituisista työntekijöistä ilmapiiriä piti erinomaisena tai hyvänä 71 prosenttia (61 %), määräaikaisista ilmapiiriä piti erinomaisena tai hyvänä 77 % prosenttia (74 %).

14. Työuupumus		2013	2008	2003
en koskaan	38	4 %	(5 %)	(4 %)
harvoin	260	29 %	(25 %)	(22 %)
joskus	434	48 %	(50 %)	(50 %)
viikoittain	143	16 %	(15 %)	(19 %)
päivittäin	33	4 %	(4 %)	(5 %)

Työuupumuksella ja ilmapiirillä on selvä yhteys (Pearsonin korrelaatio 0,40), mutta erojakin oli.

Naisista 32 prosenttia (29 % vuonna 2008) oli uupunut harvoin tai ei koskaan. Viikoittain uupuneita oli 16 % ja päivittäin 3 % (17 % ja 4 %). Miehistä 37 prosenttia (34 %) oli uupunut harvoin tai ei koskaan. Viikoittain uupuneita miehiä oli 13 % ja päivittäin 5 % (12 % ja 5 %).

Ikäryhmittäin alle 30-vuotiaista harvoin tai ei koskaan uupuneita oli 52 prosenttia (34 %), viikoittain uupuneita 12 % ja päivittäin 6 % (7 % ja 1 %), 30-39 -vuotiaissa harvoin tai ei koskaan uupuneita oli 35 prosenttia (28 %), viikoittain uupuneita 14 % ja päivittäin 4 % (19 % ja 5 %), 40-49 -vuotiaissa harvoin tai ei koskaan uupuneita oli 29 prosenttia (29 %), viikoittain uupuneita 23 % ja päivittäin 4 % (16 % ja 5 %) ja 50 vuotta täyttäneissä harvoin tai ei koskaan uupuneita oli 31 prosenttia (31 %), viikoittain uupuneita 12 % ja päivittäin 4 % (15 % ja 3 %).

Valtion museoiden työntekijöistä harvoin tai ei koskaan uupuneita oli 39 prosenttia (25 %), viikoittain tai päivittäin uupuneita 17 % (24 %). Kunnallisissa museoissa vastaavat luvut olivat 31 % ja 20 % (33 % ja 20 %), yksityisissä museoissa 35 % ja 18 % (29 % ja 17 %). Museotyypeittäin taidemuseoiden luvut olivat 35 % ja 20 % (31 % ja 22 %), kulttuurihistoriallisissa 33 % ja 18 % (30 % ja 19 %) ja erikoismuseoissa 33 % ja 20 % (30 % ja 17 %). Työtehtävittäin vähiten uupumus vaivaa avoinnapidon henkilökuntaa, 44 % ja 15 %, eniten tiedotusta ja markkinointia 27 % ja 27 %.

Vakituisista työntekijöistä harvoin tai ei koskaan uupuneita oli 31 prosenttia (28 %), viikoittain uupuneita 16 % ja päivittäin 4 % (17 % ja 4 %). Määräaikaisista työntekijöistä harvoin tai ei koskaan uupuneita oli 38 prosenttia (38 %), viikoittain uupuneita 15 % ja päivittäin 3 % (10 % ja 4 %).

15. Työn mielenkiintoisuus	2013	2008
erittäin mielenkiintoinen	248 27 %	(24 %)
hyvin mielenkiintoinen	412 46 %	(44 %)
jokseenkin mielenkiintoinen	220 24 %	(27 %)
ei kovinkaan kiinnostava	22 2 %	(5 %)
ei lainkaan kiinnostava	3 0 %	(1 %)

Työn mielenkiintoisuudella on selvä yhteys siihen, kokiko työn vastaavan koulutusta (Pearsonin korrelaatio 0,35).

Työ oli erittäin tai hyvin mielenkiintoista museonjohtajista 88 prosentin (93 % vuonna 2008), esimiehistä 81 % (75 %), toimihenkilöistä 76 % (71 %) ja työntekijöistä enää 54 prosentin mielestä (48 %).

Valtion museoissa työskentelevien mielestä työ oli erittäin tai hyvin mielenkiintoista 77 prosentin (62 %) mielestä, kunnallisissa museoissa 74 % (69 %) ja yksityisissä museoissa 69 % mielestä (70 %). Museotyypeittäin vastaavat luvut olivat taidemuseoilla 73 % (64 %), kulttuurihistoriallisilla museoilla 77 % (71 %) ja erikoismuseoilla 64 % (70 %).

Työtehtävien perusteella mielenkiintoisimpia oli tutkimus-, asiantuntija ja viranomaistehtävät, joita tekevästä 85 prosenttia (74 % vuonna 2008) piti työtään joko erittäin tai hyvin mielenkiintoisena. Seuraavina tulivat museo-opetus 84 % (76 %), näyttelytoiminta 76 % (78 %), hallinto 76 % (63 %), kokoelmien hoito 75 % (65 %), kaikkia työtehtäviä tekevät 68 % (77 %) sekä tiedotus ja markkinointi 66 % (78 %). Avoinnapidon tehtäviä tekevästä vain 46 % (40 %) piti työtään hyvin tai erittäin mielenkiintoisena.

16. Johtaminen	2013	2008
erinomainen	33 4 %	(6 %)
hyvä	413 46 %	(40 %)
tyydyttävä	346 38 %	(40 %)
huono	112 12 %	(14 %)

Työpaikan johtamista koskevilla arvioilla oli hyvin vahva yhteys työpaikan ilmapiiriin (Pearsonin korrelaatio 0,63) ja selvä yhteys myös työntekijän uupumukseen (0,36). Yhteys työn mielenkiintoisuuteen oli loivempi (0,20).

Valtion museoiden työntekijöistä 42 % (35 % vuonna 2008) pitää työpaikkaansa erinomaisesti tai hyvin johdettuina. Kunnallisilla museoilla vastaava luku on 50 % (48 %) ja yksityisillä museoilla 51 % (52 %). Museotyypeittäin vertailtuna taidemuseoiden työntekijöistä 50 prosenttia (48 %) arvioi työpaikkansa johtamisen erinomaiseksi tai hyväksi, kulttuurihistoriallisissa museoissa 51 % (42 %) ja erikoismuseoissa 46 % (56 %).

Työtehtävien perusteella tyytyväisimpiä museoiden johtamiseen olivat hallinnossa työskentelevät, joista 73 prosentin mielestä johtaminen oli hyvää tai erinomaista (59 % vuonna 2008). Seuraavina tulivat kokoelmien hoito 52 % (39 %), museo-opetus 47 % (63 %), tutkimus 47 % (36 %), näyttelytoiminta 44 % (48 %), tiedotus ja markkinointi 43 % (39 %), kaikkia tehtäviä tekevät 43 % (45 %) ja viimeisenä avoinnapito 41 % (51 %).

17. Museon vahvuudet	2013	2008
Hyvät työtoverit	658 74 %	(72 %)
Kannustava ja rakentava palaute	146 16 %	(17 %)
Viihtyisä työympäristö	417 47 %	(50 %)
Työn arvostaminen	239 27 %	(27 %)
Toimiva tiedonkulku	45 5 %	(8 %)
Tasa-arvoinen ja avoin ilmapiiri	264 30 %	(26 %)
Selkeät työnkuvat	156 18 %	(20 %)
Motivoivat tavoitteet	230 26 %	(25 %)
Henkilöstön vaikutusmahdollisuudet	168 19 %	(20 %)
Toimiva hallinto	55 6 %	(7 %)
Suunnitelmallisuus	71 8 %	(9 %)
Osaavat esimiehet	82 9 %	(9 %)
Hyvä palkka	40 4 %	(3 %)
Ammattitaitoinen henkilöstö	405 46 %	(48 %)
Taloudelliset resurssit	58 7 %	(9 %)
Mahdollisuus kouluttautua	248 28 %	-

18. Museon heikkoudet	2013	2008
Työpaikkakiusaaminen	49 6 %	(6 %)
Palautteen puuttuminen	198 22 %	(25 %)
Epämukava työympäristö	83 9 %	(9 %)
Arvostuksen puute	201 23 %	(32 %)
Heikko tiedonkulku	339 38 %	(42 %)
Epätasa-arvoinen ilmapiiri	186 21 %	(25 %)
Epäselvät työnkuvat	277 31 %	(35 %)
Työllä ei tunnu olevan tavoitetta	109 12 %	(11 %)
Ei henkilöstön vaikutusmahdollisuuksia	133 15 %	(21 %)
Liiallinen byrokratia	289 33 %	(31 %)
Työn järjestäytymättömyys	197 22 %	(25 %)
Huonot esimiestaidot	278 31 %	(33 %)
Pienet palkat	543 61 %	(67 %)
Henkilöstön heikko osaaminen	27 3 %	(4 %)
Museon pienet resurssit	413 47 %	(49 %)
Ei mahdollisuuksia kouluttautua	57 6 %	-

Vahvuuksien ja heikkouksien listaukset käsittelevät samoja teemoja. Vastaajat valitsivat keskimäärin 3,7 vahvuutta ja 3,6 heikkoutta – vuonna 2008 heikkouksia valittiin hieman enemmän kuin vahvuuksia.

Hyvät työtoverit mainittiin työpaikan vahvuutena selvästi useimmin. Työpaikkakiusaamisen mainitsi 6 prosenttia naisista ja 3 prosenttia miehistä.

Palautteen puuttuminen mainittiin heikkoutena hieman useammin kuin kannustava ja rakentava palaute vahvuutena.

Lähes joka toinen vastaaja mainitsi vahvuutena museonsa viihtyisänä työympäristönä. Viihtyisinä pidettiin erityisesti taidemuseoita ja valtion museoita. Työtehtävien mukaan jaoteltuna eniten eli 61 % avoinnapidossa työskentelevistä koki työympäristön viihtyisänä. Vastaavasti harvimminkin työympäristön mainitsivat vahvuutena 41 % kokoelmatyötä tekevästä. Hyvällä työympäristöllä oli heikko yhteys hyvään työilmapiiriin ja työssä jaksamiseen.

Työn arvostus tai sen puute tulevat esiin puolella vastauksissa. Vuoteen 2008 verrattuna tämän kysymyksen suurin muutos on siinä, että arvostuksen puute on käynyt harvinaisemmaksi. Työn arvostus on selvimminkin yhteyksissä kysymyksiin ilmapiiristä ja johtamisesta. Näyttäisi myös siltä, että arvostuksen puutteesta kärsivät eniten ne, jotka kokevat ettei heidän työnsä vastaa koulutusta. Työtehtävien välillä on myös eroja: avoinnapidossa työskentelevistä 35 % (44 % vuonna 2008) mainitsee arvostuksen puutteen, kun esimerkiksi hallinnon, tiedotuksen ja tutkimuksen parissa työskentelevistä vain 18 % (27-34 %).

Heikko tiedonkulku mainitaan huomattavasti useammin kuin toimiva tiedonkulku. Tiedonkululla on ilmeinen yhteys ilmapiiriin ja johtamiseen. Hallinnon ja tiedotuksen parissa työskentelevistä vain 20-22 % (27 %) mainitsi heikon tiedonkulun, kun avoinnapidossa sen näki ongelmaksi 55 % (53 %) vastaajista.

Tasa-arvoinen ja avoin ilmapiiri on viidessä vuodessa tullut selvästi yleisemmäksi kuin ilmapiirin epätasa-arvoisuus. Kunnallisten ja yksityisten museoiden työntekijöistä 31-32 prosenttia (28 %) mainitsee ilmapiirin vahvuutena, valtiolla vain 19 % (17 %). Työtehtävien mukaan jaoteltuna ilmapiirin epätasa-arvoisuus on suurin ongelma avoinnapidossa – pienin näyttelyissä.

Työnkuvien selkeys mainittiin harvemmin vahvuutena kuin heikkoutena. Yksityisten museoiden työntekijöistä 38 prosenttia (44 %) moitti työnkuviaan epäselviksi, tiedotusta ja markkinointia tekevästä 41 % (65 %).

Neljännes vastaajista mainitsi museonsa vahvuutena motivoivat tavoitteet, kun huomattavasti pienempi osa vastaajista katsoi kielteisesti, ettei työllä ollut tavoitetta. Eri tehtävien parissa työskentelevät mainitsivat motivoivat tavoitteet lukuun ottamatta avoinnapitoa, jossa työskentelevistä vain 9 % (5 %) mainitsi ne museon vahvuutena. Motivoivilla tavoitteilla oli loiva yhteys kysymykseen työn mielenkiintoisuudesta ja koulutuksen vastaavuudesta.

Henkilöstön vaikutusmahdollisuudet mainittiin hieman niiden puutetta useammin ja niillä oli selvä yhteys työilmapiiriä ja johtamista koskeviin kysymyksiin. Kunnallisten museoiden työntekijöistä 19 % (19 %) mainitsi vaikutusmahdollisuudet vahvuutena ja 16 % heikkoutena (19 %). Valtion museoiden työntekijöistä asian näki vahvuutena vain 6 % ja 17 % heikkoutena (6 % ja 32 %). Yksityisillä museoilla luvut olivat päinvastaiset: 25 % ja 13 % (32 % ja 15 %). Työtehtävien mukaan tarkasteltuna tyytyväisimpiä olivat hallinnon työntekijät ja tyytymättömintä avoinnapidon henkilökunta.

Varsin harvinaiselta vaikuttavan toimivan hallinnon vastaparina oli liiallinen byrokratia, jonka mainitsi kolmannes vastaajista. Byrokratian mainitsi 52 % (49 %) valtion museoiden työntekijöistä, 39 % (34 %) kunnallisissa museoissa ja 11 % (10 %) yksityisissä museoissa.

Myös suunnitelmallisuus mainittiin harvoissa vastauksissa, mutta työn järjestäytymättömyyttä moitti useampi kuin joka viides vastaaja. Asia harmitti eniten kaikkia työtehtäviä tekeviä, vähiten hallinnossa työskenteleviä. Työn järjestäytymättömyydellä oli yhteys työuupumukseen ja huonoon johtamiseen.

Osaavat esimiehet mainittiin harvoin verrattuna joka kolmannen vastaajan korostamiin huonoihin esimiestaitoihin. Huonoihin esimiestaitoihin kiinnitettiin jokseenkin yhtä paljon huomiota erilaisissa museoissa.

Palkkauksen näki lähes kaksi kolmesta vastaajasta työpaikkansa heikkoutena ja vain kourallinen vastaajia piti sitä museonsa vahvuutena. Arvio oli silti aavistuksen parempi kuin viisi vuotta aiemmin. Kun verrataan eri vastausvaihtoehtoja keskenään, pienillä palkkoilla ei näyttäisi olevan sanottavaa yhteyttä muihin yksittäisiin kysymyksiin. Kun tyytymättömmimpiä palkkaansa ovat kunnallisten ja taidemuseoiden työntekijät, hieman vähemmän tyytymättömiä ovat taas valtion ja erikoismuseoiden työntekijät: oli siihen reaali-palkkojen perusteella sitten aihetta tai ei.

Ammattitaitoisen henkilöstön näki vahvuutena lähes joka toinen vastaaja ja vain murto-osa piti osaamista museonsa heikkoutena. Hallinnossa työskentelevistä 56 % (63 %) ja tutkimuksessa 51 % (55 %) mainitsi osaamisen vahvuutena, avoinnapidossa vain 30 % (26 %).

Museon vahvuutena vain harva piti taloudellisia resursseja – heikkoudeksi sen mainitsi lähes joka toinen vastaaja. Heikoilla resursseilla oli kiinnostava käännteinen yhteys tasa-arvoiseen ja avoimeen ilmapiiriin: heikot resurssit valinneet vastaajat pitivät muita useammin avointa ilmapiiriä museonsa vahvuutena. Yleisötyötä tekevistä noin 30-40 % näki resurssipulan heikkoutena, kun taas hallinnossa työskentelevistä tätä mieltä oli 60 %.

Lähes kolmasosa vastaajista piti koulutusmahdollisuuksia museon vahvuutena, vain harvat vastaajat pitivät ongelmana, että koulutukseen ei pääse. Erilaisten museoiden välillä ei ollut selkeitä eroja. Tyypillisemmin koulutuksen näkivät vahvuutena toimihenkilöt ja naiset, kun taas työntekijät ja miehet pitivät koulutusmahdollisuuksia harvemmin työpaikkansa vahvuutena.

Kalle Kallio

Kirjoittaja oli kyselyn julkaisuajankohtana Suomen museoliiton varapuheenjohtaja, joka on vastannut Museoväki-kyselyistä vuosina 2013, 2008 ja 2003.